

Hva er egentlig å tilgi?

Å tilgi er en prosess, og forskjellig for alle. Er det mulig å definere hva tilgivelse er? Sterke livshistorier og **Guds grenseløse kjærlighet** gir oss noen svar.

Tilgivelse. Hva forbinder du umiddelbart med det ordet? Alle har vi erfaringer med tilgivelse. Kanskje har noen såret, krenket eller sviktet deg. Du har ventet både på unnskyldning og synlig anger. Men du får det ikke. Kan du likevel tilgi? Og hva innebærer i så fall det?

Eller kanskje var det du som såret, krenket eller sviktet noen. Ba du om tilgivelse? Eller fikk du det ikke til. Tenkte du kanskje at det ikke var noen grunn til å rippe opp i det vonde. Og hvem hadde til syvende og sist skylden for at det ble som det ble?

MANGE GANGER er krenkelsen så dyp, volden så alvorlig og sviket så hjerteskjærende at det knapt er mulig å tenke seg tilgivelse og forsoning. Når det likevel skjer, gjør det noe med oss, enten det er vårt liv det handler om, eller vi hører sterke historier om mennesker vi ikke kjenner.

TEMAET TILGIVELSE har vært med meg som et stikkord og en journalistisk idé lenge. Men det var ikke før jeg kom over nettstedet theforgivenessproject.com at det skulle komme til å bli en hovedsak i *Agenda 3:16*.

Historien om hvordan journalist Marina Cantacuzino med utgangspunkt i Irak-krigen for døyt ti år siden begynte å samle historier, er fascinerende i seg selv. The Forgiveness Project, som hun senere dro i gang, handler om tilgivelse, forsoning og den både kompliserte og forunderlige forvandlingsprosessen som traumer og konflikter kan sette i gang. Men fremfor alt har Cantacuzino gitt oss personlige vitnesbyrd fra mange deler av verden, fra overlevende og pårørende, men også fra overgripere og drapsmenn. Jeg møtte henne i London i høst, og intervjuet kan du lese på de neste sidene.

DA JEG TIDLIGERE I ÅR var på reportasjetur til Genève, hadde jeg blant annet gjort avtale med sveitseren Pierre Pradervand. Hans historie, og boken *The Gentle Art of Blessing*, viste meg på en ny måte hvordan tilgivelse og velsignelse henger nøye sammen. Intervjuet med ham tar oss med inn i denne hemmeligheten.

Den amerikanske fransiskaneren Richard Rohr leder Center for Action and Contemplation i New Mexico, USA, og har skrevet mer enn 30 bøker. Rohrs tekster og forkynnelse har betydd mye for meg de siste årene, så da jeg i august fikk en sjelden mulighet til å møte ham i Köln i Tyskland, falt det naturlig å intervjuer ham om nettopp tilgivelse. Det spennende med Rohr er at han tenker så helhetlig og ser sammenhenger. Hva han mener med at tilgivelse er en holdning til verden og virkeligheten, forstår du kanskje når du møter ham i løpet av de neste sidene. **PAG**

Tilgivelse er en prosess

Journalisten **Marina Cantacuzino** begynte å samle historier fra folk med vonde erfaringer. Det har ført til et omfattende prosjekt med fokus på tilgivelse. Et komplekst og vanskelig tema, konstaterer hun.

Tekst Per Arne Gjerdi

DA IRAK-KRIGEN var i ferd med å bryte ut i 2003, bestemte Marina Cantacuzino seg for at hun ville ta tak i det som journalist.

– Jeg fant ut at jeg ville samle historier fra folk som hadde erfart vold og grusomheter, men som ikke hadde søkt gjengjeldelse. Jeg så etter folk med traumer etter politisk vold.

I løpet av et års tid reiste Cantacuzino sammen med en journalist- og fotografvenn og samlet historier. Historier fra ofre.

– Forst ønsket jeg å møte ofre som hadde tilgitt det utilgivelige. Jeg hadde den forenklete oppfatningen at tilgivelse var dette stedet du kom til der alt var bra. Jeg innså

fort at det ikke stemte. Det var heller ingen brukbar posisjon å ha, minnes hun.

– Jeg ville ikke presentere historier som fikk folk til å føle seg dårlig hvis de ikke kunne tilgi. Jeg tenkte det også var viktig å finne historier fra overgripere og folk som hadde begått voldshandlinger, for å kunne forstå hva som fikk dem til å skade andre mennesker, og hvordan de kom ut av det.

Forskjellig for alle

Cantacuzino fant også ut at det var mange historier om hat der ute. Dem er hun ikke interessert i.

– Jeg er interessert i hvordan folk beveger seg fra hat til gjenoppbyggelse, håp, en ny start og et nytt liv, sier Marina Cantacuzino.

Foto: Per Arne Gjerdi

Foto: Shutterstock

Tilgivelse vokser ut av smerte.

– Jeg er interessert i hvordan folk beveger seg fra hat til gjenoppbyggelse, håp, en ny start og et nytt liv, understreker hun.

– Jeg fant også ut underveis at tilgivelse er veldig komplekst og vanskelig. Men det som interesserte meg mest var at det forvandler menneskers liv. Jeg så at det var en helbredende prosess for folk, som gjorde dem i stand til å starte på nytt, bli om til neste side, og ha håp. Jeg var interessert i hvordan folk gjorde det, og hvorfor de gjorde det. Var det universelt? Følte alle de samme tingene? Det jeg oppdaget var at tilgivelse er forskjellig for alle, og alle har sin egen definisjon. Mange blir ikke enige om hva tilgivelse er. Det er et nokså omstridt tema.

– Hva gjør tilgivelse så komplekst?

– For det første er ikke tilgivelse en engangshendelse. Noen ganger opplever folk et bestemt øyeblikk der de plutselig ser ting i et nytt lys, noe forandres i hjertet deres og de føler aldri hat igjen. Men oftere er det en reise, en prosess. En dag føler du deg kanskje tilgivende, mens du neste dag bare kjenner hat. Men din intensjon er å tilgi, og ikke vende tilbake til hatets posisjon...

Ikke avsluttet

Noe som gjør tilgivelse så komplekst, er at det ofte handler om forhold som ikke er endelig og avsluttet.

– Iblant skaper det splittelse i familier, fordi noen opplever det å skulle tilgi som å trampe på minnet av den man var glad i, sier Cantacuzino.

Det er også komplekst fordi alle ikke er enige om hva det betyr. Alle har sin egen definisjon. Cantacuzino nevner at en ordbok-definisjon av tilgivelse er «å gi opp ønsket om å straffe».

– For noen er ikke det nok. For noen betyr tilgivelse helt enkelt å ikke la fortidens smerte diktere veien videre, slik at man kan slippe taket og gå videre. Andre mennesker krever både unnskyldning og anger, og mener det må skje i en relasjon til den som har såret deg. Og hvis den personen ikke ber om unnskyldning, kan det ikke bli noen tilgivelse. Andre igjen sier at hvis du venter på unnskyldning fra de som har gjort deg vondt, blir du knyttet til dem for alltid.

Så det er altså mange meninger om hva tilgivelse er, og ingen felles og entydig definisjon, understreker Cantacuzino.

– Folk antar veldig ofte at tilgivelse er uttrykk for svakhet. At man tolererer og unnskylder. Og at tilgivelse egentlig bare gjør mer skade og skaper mer vold. Folk har så mange misoppfatninger.

Å koble seg til det menneskelige

– Grunnen til at så mange begir seg ut på denne reisen som tilgivelse er, er at de får det bedre, både i tanke, kropp og ånd.

– Handler det om å slippe taket?

– Ja. Men ikke nødvendigvis å glemme. Det kommer an på hvor stor krenkelsen har vært for deg. Det handler om å slippe taket og gå videre. Men det er ikke hele historien. Jeg tror det

➤ også må involvere en viss grad av medfølelse og empati for personen som har såret deg. Du kan slippe taket og glemme, og bestemme deg for aldri mer å ofre den personen en tanke. Du bryr deg rett og slett ikke. Men da er det ikke tilgivelse, tenker jeg. Du må føle en forbindelse til den andre. Fienden. Den som skader. Du trenger å tenke at kanskje du også kunne ha gjort det, hvis du hadde levd deres liv, sier Marina Cantacuzino og legger til:

– Jeg tror det viktige og avgjørende med tilgivelse er at det ikke bare er en godhetshandling. Det er å koble seg til det menneskelige i oss alle, inkludert dem du engang hatet.

– *Du har med andre ord en noe sammensatt definisjon av tilgivelse?*

– Min egen definisjon av tilgivelse forandrer seg hele tiden. Jeg pleide å tenke...

Hun stopper opp. Prøver å huske.

– Jeg husker det ikke lenger. Fordi jeg ikke bruker den definisjonen lenger. Men mitt favorittsitat om tilgivelse er fra Mark Twain: «Tilgivelse er den duften som fiolen etterlater på hælen til den som knuste den.» Jeg liker det, fordi det viser at det springer ut av skade. Tilgivelse vokser ut av smerte. Det er en slags helbredende salve.

Folk kan identifisere seg

Marina Cantacuzino er britisk. Hun vokste opp i London og har bodd der hele sitt liv. Hennes mor er engelsk. Faren var rumener, og kom til Storbritannia rett før krigen.

Som tenårings i 70-årene gikk hun i diverse demonstrasjonstog, særlig mot atomvåpen. Men det som virkelig fikk henne politisk engasjert, og som etterhvert brakte henne inn i arbeidet med tilgivelse som tema, var Irak-krigen. Særlig den rolle USA og Storbritannia inntok.

– Her i Storbritannia var vi veldig delt i synet på om vi skulle involvere oss i Irak-krigen. Men i dag er de fleste enig i at vi aldri skulle ha deltatt. Vi skal ha et arrangement senere i år med tittelen «Can you forgive Tony Blair?». For meg, som menneske og mor, var det så opplagt at du ikke kan bombe et land til mer demokrati. Jo hardere du slår ned på folk, desto mer vil de reorganisere og bli mer motstandsdyktige. Så det ga ingen logisk mening for meg... Selv om jeg kunne være enig i at Saddam Hussain var ond.

Foto: Shutterstock

Som journalist visste Cantacuzino at de historiene hun fikk mest respons på fra leserne, var de der hun lot intervjuobjektet snakke i jeg-form. Da kunne folk identifisere seg.

– Jeg visste at for å nå folk måtte jeg finne folk som hadde vært i situasjoner der de fleste ville ha ønsket hevn, men ikke hadde valgt det. Hvorfor hadde de valgt slik? Og hva hadde hendt etterpå? I hvert tilfelle visste du at de hadde det bedre, at de var i stand til å bidra til sin egen helbredelse, og at veien til hevn og gjengjeldelse bare var en voldssyklus som ikke førte folk noen steder.

Skapte håp i en håpløs tid

Cantacuzino dro til Israel, Palestina, Nord-Irland, Sør-Afrika, og steder i Amerika og Europa, hovedsakelig England. Hun møtte folk i veldig forskjellige livssituasjoner. Noen av historiene handlet om kriminalitet, andre var politiske.

– Da jeg samlet historiene, visste jeg ikke hva jeg kom til å gjøre med dem. Men jeg fikk støtte til å sette dem sammen i en utstilling her i London i 2004. Jeg tenkte å gå tilbake til journalistikken. Men ingenting jeg tidligere hadde laget, tiltrakk liknende respons.

Dette var i kjølvannet av Irak-krigen. Det var historier som var uvanlige på den tiden, minnes Cantacuzino.

– Pressen var veldig interessert, og folk fra hele verden kontaktet meg med spørsmål om å bruke historiene, og lurte på hva mer jeg kom til å gjøre ut av temaet. Og med det som bakgrunn utviklet jeg dette arbeidet. Det skapte håp i en håpløs tid, og det virket

viktig å fortsette. Og så har det utviklet seg. Jeg planla ikke å skape en organisasjon, og trodde heller ikke jeg skulle være her elleve år senere, smiler prosjekt-gründeren.

Å tenke annerledes

– Jeg ser The Forgiveness Project som et sted der vi får folk til å tenke annerledes, og der vi hjelper dem med å handle annerledes. Det dreier seg mer om å stille spørsmål, enn å tilby svar. Vi sier altså ikke «Du må tilgi, så les disse historiene om hvordan du gjør det». Vi sier heller ikke at hvis du ikke tilgir, blir du forgiftet på en eller annen måte. Det er nemlig mye av det på Internett, og jeg forholder meg overhodet ikke til det.

– *Budskapet er altså ikke at du må tilgi?*

– Nei, det tror jeg faktisk er farlig, understreker Cantacuzino.

Historiene er ulike og komplekse, og følger ikke det enkle mønsteret «jeg hatet, dette skjedde og nå tilgir jeg».

– Ta for eksempel denne mannen i Israel som mistet datteren sin. Hun ble drept av en selvmordsbombe. «Jeg tilgir ikke, og jeg glemmer ikke. Men selvmordsbombere var et offer akkurat som min datter, sint på grunn av fattigdom og skam», sier denne faren. Alt han gjør i livet handler om å skape fred. Så historiene er nyanserte, med mange lag, gjen-tar Cantacuzino.

– The Forgiveness Project er et sted for spørsmål og diskusjon, et sted der vi kan nå alle slags mennesker, ikke bare folk med en tro eller et fredsengasjement. Vi gjør det gjennom nettsiden, som har om lag 500

Tilgivelse er den duften som fiolen etterlater på hælen til den som knuste den. Mark Twain

Grace' historie

En varm sommerdag i juni 2008 ble Tim og Grace Idowus tredje barn, 14 år gamle David, **stukket ned i parken** rett overfor sitt hjem i Sør-London.

«Vi har gjenopplivet ham to ganger allerede», sa legen til Grace da hun nylig var ankommet sykehuset, skjelvende. Hennes mann ankom litt senere, og kollapset da han fikk nyheten. Han rullet på gulvet, mens han strigråt.

Tim og Grace var der i 20 dager, og hver dag jobbet legene for å redde David. Han mistet 90 prosent av blodet sitt da de forsøkte å sy hjertet hans sammen. Etter ti dager måtte de amputere det ene beinet for å redde livet hans. Men etter 20 dager døde han.

Tre dager etter at David ble angrepet, hadde politiet kommet for å fortelle Grace at de hadde tatt gutten som knivstakk ham. Grace fortalte dem at hun ikke vil vite noe om denne Elijah før de også undersøkte Davids rolle i det som hadde skjedd. Hun var overbevist om at han ikke var involvert i kriminalitet, men ville få det bekreftet av politiet. Tre måneder senere fikk hun bekreftelsen. I løpet av rettssaken sa ikke Elijah noen ting, men den dagen han ble dømt, skrev han et brev som gikk via hans advokat til dommeren.

Der sa han at han var veldig lei seg. «I månedene som fulgte tok vi alt med til Gud, for å prøve å slutte fred med det som hadde skjedd», forteller Grace. Men mannen hennes var fortsatt veldig sint og Davids bror James ble stadig mer tilbaketrukket. Han og David hadde stått hverandre veldig nær. Grace ønsket etter hvert å møte Elijah. Året etter drapet ville han ikke det. Men i 2010 gikk han med på det. Det første hun spurte Elijah om i fengselet, var om han

kjente David. «Nei», svarte han. «Så hvorfor?», spurte Grace. «Jeg stakk ham fordi han var fra en rivaliserende skole, og jeg hadde en kniv», svarte Elijah. Grace brøt sammen. Men da hun kom seg igjen, sa hun: «Jeg gråter ikke for David, jeg gråter for deg. Hva har du gjort med livet ditt?» Grace fortalte ham om David og hans tre brødre. Så sa hun: «Du har tatt vår beste venn fra oss.» Så lente hun seg over og sa «men jeg vil du skal vite at jeg tilgir deg», og ga ham en klem.

Buds historie

I april 1995 ble Bud Welchs 23 år gamle datter, Julie Marie, **drept av bomben** som var plassert i en leiebil foran Murrah-bygningen i Oklahama City.

167 andre mistet også livet i terrorhandlingen. Welch forteller at han tre dager senere, da han så den tiltalte Tim McVeigh ble ledet ut av rettsbygningen, håpet at noen i bygningen med gevær kunne ha skutt gjerningsmannen. «Faktisk ville jeg ha drept ham selv, hvis jeg hadde hatt sjansen», forteller han. Den uutholdelige smerten over datterens død, førte til at Welch selvmedisinerte seg med alkohol, helt til han til slutt endte opp med bakrus dagen lang. En kald januardag året etter, oppsøkte han stedet der bomben hadde gått av og så utover ødemarken der Murrah-bygningen engang sto. Der og da forsto han at han måtte gjøre noe med livet sitt.

De neste ukene begynte han å forsone ting i tankene sine, og konkluderte til slutt at det var hevn og hat som hadde drept Julie og de 167 andre. De tiltalte, McVeigh og Terry Nichols, hadde gjennomført handlingen som en hevnaaksjon mot den amerikanske regjeringen. Welch forsto at han i tide måtte sende sine hevntanker i en annen retning. Kort tid etterpå gikk han fra å ha støttet dødsstraff til å bli en talsmann mot den. Welch husket også at han ikke lenge etter Oklahoma-bomben hadde sett en nyhetssak med Tim McVeighs far Bill, blant annet lutende over et blomsterbed. Når han sto oppreist kunne man se at han var full av smerte. Welch la merke til det fordi han også kjente på den smerten.

I desember 1998, etter at Tim McVeigh var dømt til døden, fikk Welch sjansen til å møte Bill McVeigh i hans hjem nær Buffalo. «Jeg ville vise ham at jeg ikke anklaget ham», forteller Welch. Bill viste Bud rundt i hagen sin, og etterpå satte de seg på kjøkkenet for en prat sammen med Bills datter Jennifer. Det ble en sterk stund, med tårer og med utveksling av fedres kjærlighet til sine barn. Om lag et år før henrettelsen, kjente Welch i sitt hjerte at han hadde tilgitt Tim McVeigh.

besøkende hver dag. De fleste er innom for å lese historiene vi har lagt ut. Det er nær 150 nå, med intervjuer og fotografier. Vi arrangerer events, foredrag, diskusjoner, workshops. Vi har også et fengselsprogram kalt *Restore*, som vi har kjørt i sju år nå, der vi også jobber med militære veteraner, og med ofre for hjemmenvold. Det er en workshop der man deler historier.

Ansvarliggjøring

– Hvorfor fengselsarbeid?

– Fordi vi jobber med ofre og gjerningsmenn sammen, var det viktig for oss å jobbe i fengsel med de som har påført andre skade, for å hjelpe dem til ikke å gjøre det igjen.

Fengselsprogrammet blir drevet av både tidligere lovbrytere, som har sittet inne og fått livet sitt forandret, og av ofre for ugjerninger. De driver dette sammen.

– Og dette bringer dem inn i en helbredende prosess?

– Ja, nettopp. Og de oppmuntrer de innsatte til å fortelle sine historier. Det handler om å bli ansvarliggjort, men også om å erkjenne at de fleste som har skadet andre, er selv blitt skadet. Og om å se sin egen smerte. Det skjer i en historiefortellende form, der vi diskuterer for og imot tilgivelse, tilgivelse er linsen vi ser det gjennom, men resultatet er ikke at de må tilgi. Det handler simpelthen om å snakke om det.

Restore har faktisk vært gjenstand for forskning ved et britisk universitet, forteller Cantacuzino. Og det positive resultatet viser at arbeidet påvirker hvordan folk tenker om krenkende oppførsel.

Risikabelt å snakke offentlig

– Har du en blant de mange historiene som har gjort et spesielt inntrykk på deg?

– Folk spør meg om det, og det er vanskelig. Men det er en jeg bruker ganske ofte når jeg leser fra boken. Historien om Wilma Derkson i Canada. Hennes datter forsvant 13 år gammel, og ti dager senere ble liket av henne funnet. Først 22 år senere fant de personen bak ugjerningen. Grunnen til at jeg forteller den, er at den dagen liket blir funnet kommer det en fremmed på døren hennes og sier: «Jeg er også forelder til et barn som er drept.» Så fortsetter han med å fortelle henne og hennes ektemann om alt han har mistet; jobben, relasjoner, helse og lykke. De gir ham en kopp kaffe, før de sier adjø. De legger seg den kvelden fast bestemt på å ikke miste alt. Så for dem er tilgivelse en veldig bevisst avgjørelse, for å redde seg selv. Så beskriver hun hvordan tilgivelse har definert henne.

Hun ble kjent som Fru Tilgivelse. Men det var ikke bare lett. Fordi folk tenkte om henne at hun ikke kunne ha elsket sin datter. Historien viser meg at det er risikabelt å snakke offentlig om tilgivelse. Du blir angrepet for det, og det er vanskelig. Men historien viser også at de fortsatte å leve sine liv fullt ut. For saken er at traumer kan stoppe deg. Du fryser fast i det som har skjedd.

Finne en mening

Cantacuzino forteller at det mest interessante for henne i dette arbeidet er det hun kaller meaning making. Hun forklarer:

– Etter traumer og smerte har mennesket en sterk lengsel etter å finne en mening i det som har skjedd. Tilfeldige drap og mye annet som rammer oss, gir ikke mening. Det er meningsløst. Men det du kan gjøre, er å gjenfinne meningen i ditt eget liv. Og dette er hva folk har en tendens til å gjøre. Tilgivelse er en måte å få mening tilbake i livet ditt. Fordi du blir i stand til å fungere som deltaker i samfunnet igjen. Så det er ekstremt nyttig.

Det er gjort mye forskning som underbygger dette, understreker Cantacuzino.

– Noen har sagt at tilgivelse er en religiøs tvangstrøye. Og mange antar at The Forgiveness Project er en kristen organisasjon. Så jeg har ønsket å omformulere debatten. For å vise at du trenger ikke å ha en religion for å legge ut på den reisen som tilgivelse er. Samtidig vil jeg si, etter å ha jobbet med dette i elleve år, at du trenger en åndelig styrke. Det er noe med en åndelig reise.

Hjelpe folk

Iblant når hun er ute og snakker om prosjektet, opplever Marina Cantacuzino at folk kommer bort til henne, men ikke vil diskutere. De blir rett og slett sinte av ordet tilgivelse.

– Men prosjektets hensikt er altså ikke å få folk til å tilgi, understreker hun.

– Det eneste alle disse historiene har felles, er at alle ønsker å få en slutt på hevnsyklusen.

– Hva ser du som frukten av dette prosjektet?

– Hovedhensikten med dette arbeidet er å bruke virkelige fortellinger og erfaringer for å hjelpe folk med å tenke omkring sine egne livsvalg, og sin egen indre harme og misnøye. Hjelpe dem med å løse sine utfordringer. Hjelpe dem i deres gjenoppbyggelse. Og hjelpe dem i å skape en fredeligere verden.

Det er fremfor alt hensikten; gjennom historiene å hjelpe menneskene som får del i historiene til å forandre sine liv og tenke annerledes om hevnsens syklus. ☐

Bjørns historie

Bjørn Magnus Jacobsen Ihler er en av de **overlevende etter terroren på Utøya 22. juli 2011**, der 69 mennesker ble drept, og svært mange alvorlig skadet.

Bjørn er i dag aktiv mot ekstremisme og hat på en rekke måter. Han skriver, holder foredrag og jobber med film og teaterproduksjoner om beslektede emner. Han er også en av dem som deler sin historie på theforgivenessproject.com. Der forteller han om de dramatiske minuttene han opplevde på flukt fra Anders Behring Breivik. Han forteller om de to guttene han oppdaget under flukten, og som han tok seg av. Og hvordan han fant et skjulested, og lå musestille mens morderen beveget seg i nærheten.

Han forteller om mennesker som løper fortvilet gjennom skogen, og om det forferdelige synet de møtte – en haug med døde kroppar som blokkerte veien. Midt iblant likene ringte en mobiltelefon. Bjørn forsto at her er det noen som er bekymret, og som intenst prøver å nå en av sine kjære, men som aldri vil få et svar. På et tidspunkt kommer Breivik ut av skogen, fortsatt iført politiuniform, og sier at skurken er blitt tatt. Men så løfter han våpenet og begynner å skyte. Bjørn og guttene kommer seg i vannet. Et øyeblikk, mens han står oppreist i vannet, for å ta av seg en ullgenser, er han sikker på at han skal dø. Morderen sikter på ham, men bommer.

Dager og uker senere møter han Breivik igjen, i retten. Bjørn sier (siteret og oversatt fra den engelske teksten): «Å møte ham i retten var et veldig viktig øyeblikk for meg, fordi jeg innså at han ikke lenger kunne rette en pistol mot meg. Jeg så ham da som bare et annet menneske uten makt til å skade meg lenger. Dette var et viktig skritt i prosessen med å gjenoppbygge livet mitt, og i å innse at kjernesprøsmålet når du arbeider med voldelig ekstremisme, er å erkjenne at vi alle umenneskeliggjør hverandre.» Tilgivelse oppfattes annerledes i Norge enn i resten av verden, og blir ofte misforstått her, mener han. Hva det handler om er «å akseptere og være i stand til å gå videre samtidig som du erkjenner smerten». Og han avslutter: «Denne typen tilgivelse handler om å finne noe visdom som vi kan hente ut av det som har skjedd, for å sikre at volden ikke gjentas.»

Grenseløs tilgivelse

Guds tilgivelse er fullstendig og grenseløs. Grunnen til at vi forstår så lite av Jesu ord om tilgivelse, er at hele vårt verdensbilde handler om å fortjene, gi og ta, mener **Richard Rohr**.

Tekst Per Arne Gjerdi

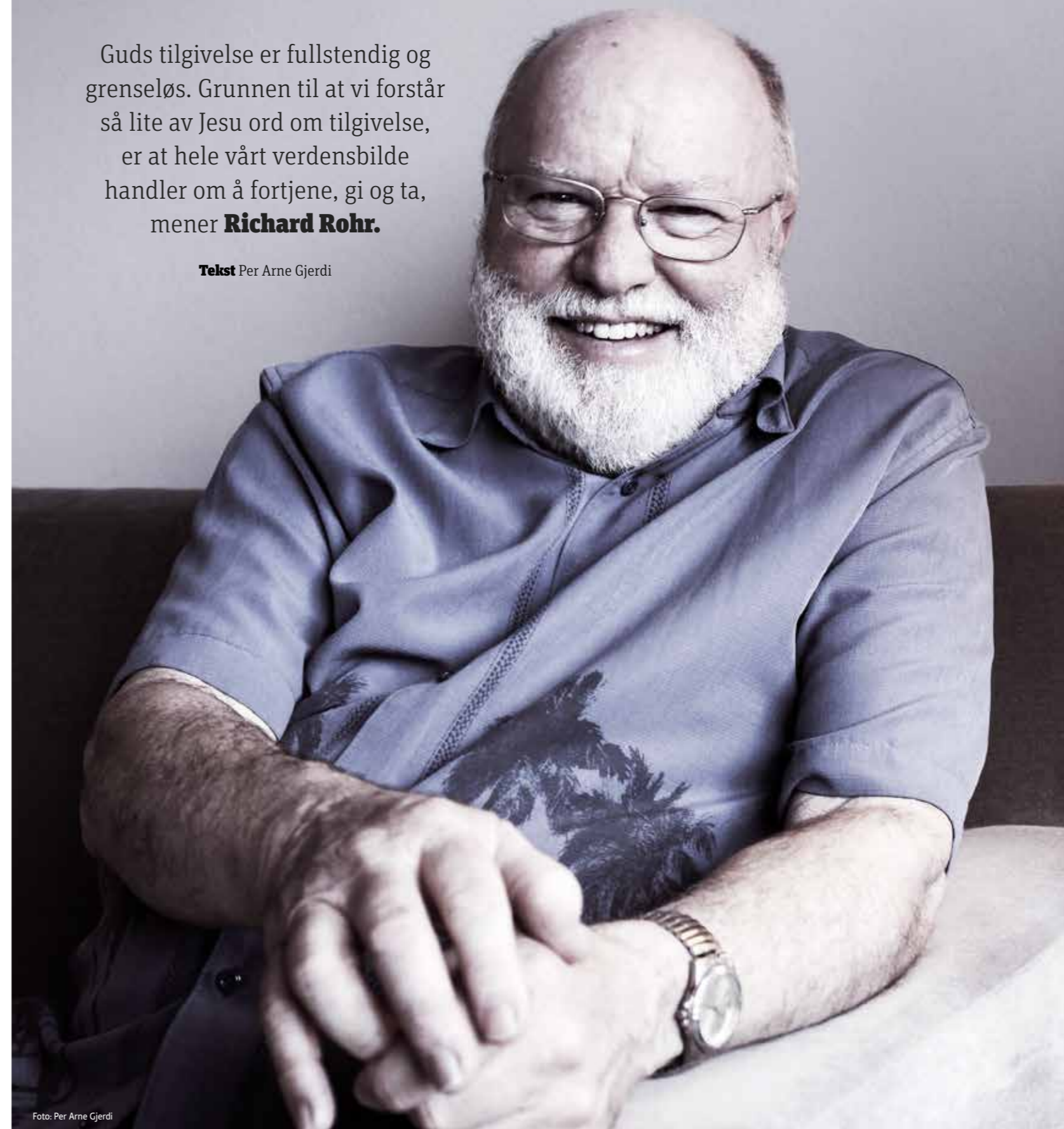

Foto: Per Arne Gjerdi

VISSTE DU AT to tredjedeler av Jesu undervisning, direkte eller indirekte, handler om tilgivelse?

Det er den amerikanske fransiskaneren og forfatteren Richard Rohr som spør. Etter å ha studert og bedt over evangeliet gjennom et langt liv, oppsummerer han Jesu forkynnelse under to hovedstikkord: Tilgivelse og inkludering. Og tilgivelse er nettopp å akseptere de andre, de som står utenfor gruppen du tilhører. Tilgivelse er dessuten en holdning til virkeligheten, mener Rohr, der vi tilgir virkeligheten for at den er som den er, og verden for at den ikke er perfekt.

Dualistisk

Men hvorfor har vi så vanskelig for å se radikaliteten i Jesu budskap om tilgivelse? Jo, fordi vi så lett tolker bibelteksten i rammen av det som på latin heter *quid pro quo*, mener Rohr. Eller gi og ta, på godt norsk.

– Kjernen i dualistisk tenkning er at du gir

meg den og jeg gir deg dette. Kapitalismen er basert på en slik tenkning. Hele vårt verdensbilde handler om å gi og ta. Lønnsforhandlinger, inntjening, betaling av gjeld og så videre. Legg merke til hvor mange av Jesu liknelser som handler om gjeld, og hvordan han løser det på en fullstendig annerledes måte. Jesus opererer utenfor det jeg kaller dualistisk tenkning, sier Rohr.

Den amerikanske teologen har skrevet og undervist mye om dette. Han mener vi med et kontemplativt sinn og en større åpenhet for paradokser, bedre kan forstå dybden i Jesu budskap, ja, i hele Bibelen.

– Før du har falt ut i nådens hav, med en viss erfaring av uforbeholden kjærlighet, ufortjent kjærlighet, menneskelig talt, ja, som fri gave, er du ikke i stand til å forstå tilgivelse. Hele verden er opptatt med å tjene mer og oppnå mer... og alt det blir overført til det åndelige livet.

Nådens verden

– Tilgivelse flyter naturlig og lett når du har beveget deg fra en verden av *quid pro quo* til en verden av nåde. Inntil da blir til og med tilgivelse noe du er nødt til å gjøre og oppnå, sier Rohr.

– Inntil folk beveger seg ut i havet av ufortjent kjærlighet, vil deres kristendom, uten at de ser det selv, i hovedsak være en ekskluderende religion som spør hvem som fortjener og ikke fortjener... Se hvor mange liknelser Jesus forteller som understreker det poenget, fortsetter Rohr.

Han nevner spesielt fortellingen om arbeiderne i vingården, i Matteus 20. Når jordeieren gir like mye lønn til alle, også de som jobbet bare siste timen, blir det murring blant de først ankomne arbeiderne. «Ser du med onde øyne på at jeg er god?» sier jordeieren til en av dem. Eller som Rohr gjenforteller spørsmålet: «Hvorfor er du opprørt fordi jeg er raus?»

– Jesus lever åpenbart i en verden av raushet

og overflod. Mens de fleste mennesker lever i en verden av knapphet, der vi beskytter det lille som er tilgjengelig.

– *Du skriver et sted at «tilgivelse handler om å akseptere den andre»?*

– Ja, radikal aksept. Ikke bare verbal og mental aksept. Du er skapt i Guds bilde like mye som jeg. Og du gjør feil akkurat som jeg. Så tilgivelse er radikal aksept av den andre som en annen. Og som et Guds barn på lik linje.

En bevissthetsendring

Men det fins også en form for tilgivelse som er nedverdiggende for den andre.

– Når du sier at du tilgir noen, for å vise hvor storherted du er... Jeg har opplevd folk si til meg: «Jeg tilgir deg, Richard.» Og de mener det ikke i det hele tatt. De prøver bare å få et moralsk overtak: «Jeg er den tilgivende personen. Du er fortsatt den dumme idioten, som trenger tilgivelse.»

Rohr tenker at vi alle vet noe om forskjellen, og når et utsagn faktisk kjennes som tilgivelse...

– *Jesu budskap om tilgivelse må ha vært svært radikalt i hans egen tid, og er det fortsatt for oss i dag?*

– Det er det virkelig. Det krever en bevissthetsendring. De siste årene har jeg sagt det slik: Så lenge du teller... en, to, tre, fire... er du ikke i nådens verden. «Jeg ga så mye, da fortjener jeg dette tilbake. Jeg var grei mot deg, så du må være grei mot meg.» Det er tellingens verden, mener Rohr.

– Men la oss være ærlige, vi gjør det alle sammen. Jeg også. Men jeg erfarer at når jeg fritt kan gi slipp på det som såret eller krenket meg, det er når jeg ikke lenger teller. Og veldig ofte må jeg konkret be om den nåden. Jeg føler det ikke umiddelbart. Jeg må si: «Herre, hjelp meg å gi slipp på dette. I den store sammenheng betyr det ingenting. Du elsket meg ufortjent. La det nå strømme gjennom meg.»

Ikke-dualistisk

Richard Rohr løfter gjerne frem det han kaller ikke-dualistisk tenkning, og som han mener preget Jesu liv og forkynnelse.

– Hjertet i Jesu ikke-dualistiske tenkning finner vi i Bergprekenen. Derfor er den også minst sitert. De fleste kristne ville aldri være uenig i den, siden jo Jesus sa det som står der. Men den naturlige posisjon vi inntar, er å tenke dualistisk. Vi tenker i form av sammenlikning og konkurranse.

Alt vi møter i øyeblikket har vi en tendens til å dele inn slik, mener Rohr.

– Det du allerede forstår og er enig i, kaller

du sant. Mens det du ennå ikke forstår eller ikke er blitt kjent med, kaller du feil, falsk eller noe slikt. Så snart du har gjort oppdelingen, foretrekker du det ene framfor det andre. Det kalles dualistisk tenkning.

Både-og

– Det var dette de tidlige ørkenfedrene og mystikerne i kirken innså, bemerket Rohr. Men i vestlig kristendom har en ikke-dualistisk tankegang aldri hatt gode kår, mener han. Det krever en ny bevissthet.

– Stor visdom er alltid paradoksal. Den ser tingene i form av både-

og. Derfor begynner jeg boken *The Naked Now* med å sitere fra 1. Mosebok: «Men av treet til kunnskap om godt og ondt må du ikke spise. For den dagen du spiser av det, skal du dø.» Hva betyr det? Jeg tror det betyr at når du tror at dine tanker kan bestemme hvorvidt noe er fullstendig godt, eller fullstendig dårlig... det er den arrogante tanken som leder til mesteparten av ondskap. Nazistene var i stand til å anta at jødene var fullstendig dårlige mennesker, mens de selv var fullstendig gode. Hvilken stor løgn!

Dualisme preger også et USA som tenker at «våre kriger er gode kriger», mener Rohr.

– Det som bryter ned dualistisk tankegang er en erfaring av kjærlighet og barmhjertighet, sier han.

Nådens hav

– Jeg sier det ofte i Amerika at det motsatte av tro er ikke tvil. Det motsatte av tro er kontroll. Tvilen er måten du vokser i tro på. Men det du ser hos folk som ikke har tro, er at de er besatt av kontroll. De vil kontrollere alt og alle. De greier ikke å stole på at det er en større kilde som fører an i livet, slik at vi ikke trenger å kontrollere alt.

Rohr ser på Bergprekenen som et messterverk, ikke bare med tanke på hva den sier,

men hva den antar og forutsetter.

– Når Jesus snakker om Guds rike, tenker jeg at det er dette store nådens hav. Får du tak i det, kan du lese hele Bergprekenen, og den gir mening. Men har du ikke falt ut i nådens hav, vil ikke de første linjene, «Salige er de som er fattige i ånden», gi særlig mening. I Amerika tror vi ikke på å være fattig i ånden, vi tror på rikdommen i styrke. Det stikk motsatte. Slik er det sikkert i Norge også.

Ubegrenset

– *Hva med Guds tilgivelse?*

– Uansett hva Gud gjør, er det uendelig. Så snart du setter noen grenser eller betingelser for Guds tilgivelse, er det ikke Guds tilgivelse lenger. Den må være ubegrenset, sier Rohr.

Han mener at mye forkynnelse om tilgivelse faller på steingrunn, fordi den handler om å fortjene tilgivelse, gjennom å være lydige og bekjenne sine synder.

– Guds tilgivelse er allerede gitt. Den eneste som ligger på oss, er at vi anerkjenner tilgivelsen, overgir oss til den og tar den til oss, sier Rohr og legger til:

– Ethvert forsøk på å måle uendelighet er bortkastet tid. Fra Gud er gaven fullstendig, absolutt og grenseløs. Fra vår side blir gaven sakte mottatt. ☉

Velsigner folk på toget

Er det mulig å velsigne mennesker som har krenket oss eller ikke vil oss vel? **Pierre Pradervand** fant plutselig befrielse og glede i et av Jesu utsagn i Bergprekenen. Nå velsigner han alle rundt seg.

Tekst Per Arne Gjerdi

PIERRE PRADERVAND har lang fartstid innen internasjonalt utviklingsarbeid. Tidlig på 1980-tallet sto han midt i et spennende arbeid, der han formidlet nord/sør-problematikk til skoleungdom i hjemlandet Sveits. På et tidspunkt dro han i gang en vandretur fra skole til skole, med fokus på sult i verden. Det var imidlertid ikke nok penger i budsjettet til å organisere utstillingen. Så han finansierte den med egne penger. Utstillingen «Ending hunger today» ble vellykket og fikk mye omtale i media.

En tid senere ble Pradervand med i en verdensomspennende kampanje kalt The Hunger Project, som ble startet i USA på 70-tallet. Slagordet var «The End of Hunger by the year of 2000».

– Organisasjonen jeg jobbet for var politisk venstreorientert, og de hatet denne kampanjen. Kanskje fordi den var amerikansk. Men de anerkjente heller ikke metodene. Så de nektet meg å snakke om kampanjen på skolene, forteller han.

– Her var altså en organisasjon som bekjempet sult, men som ba meg om å ikke snakke om en kampanje som bekjempet sult. Jeg syntes det var sprøtt, men de var mine arbeidsgivere, så jeg aksepterte det.

Bitterhet

En dag ble Pradervand innkalt til et møte, organisert av en person som åpenbart ikke likte ham.

– Han greide å overbevise sine kolleger i tre andre organisasjoner, at de burde blitt kvitt meg, minnes Pradervand.

– Han var en sterk personlighet, og ingen våget å motsi ham. Han startet dette forretningsmøtet med å si at han var ateist. En merkelig måte å starte et forretningsmøte om sult. Jeg forsto senere hva som hadde skjedd. Så sa de: «Enten slutter du å si at vi kan få en slutt på sult innen år 2000, eller så slutter du i jobben.» Dette var altså folk som bekjempet sult, og som samlet inn penger i befolkningen til dette formålet.

Pradervand brukte to-tre dager på å tenke.

– Jeg har aldri gått imot de dype overbevisningene i mitt liv, så jeg sluttet. Men i ukene som fulgte, utviklet jeg en enorm bitterhet. Det var voldsomt. Bitterhet er som en rotte som spiser innvollene dine. Jeg tenkte på det hele tiden. Jeg våknet opp om morgenen og tenkte på det. Og slik fortsatte det, enten jeg sto i dusjen, vasket opp eller gikk på postkontoret. Det ble en besettelse.

Bergprekenen

– Jeg forsto at jeg med dette skadet meg selv. Så jeg mediterter, ba og gjorde alle slags åndelige øvelser, men ingenting skjedde. Jeg leste alle de åndelige tekstene man kunne tenke seg, forteller Pradervand.

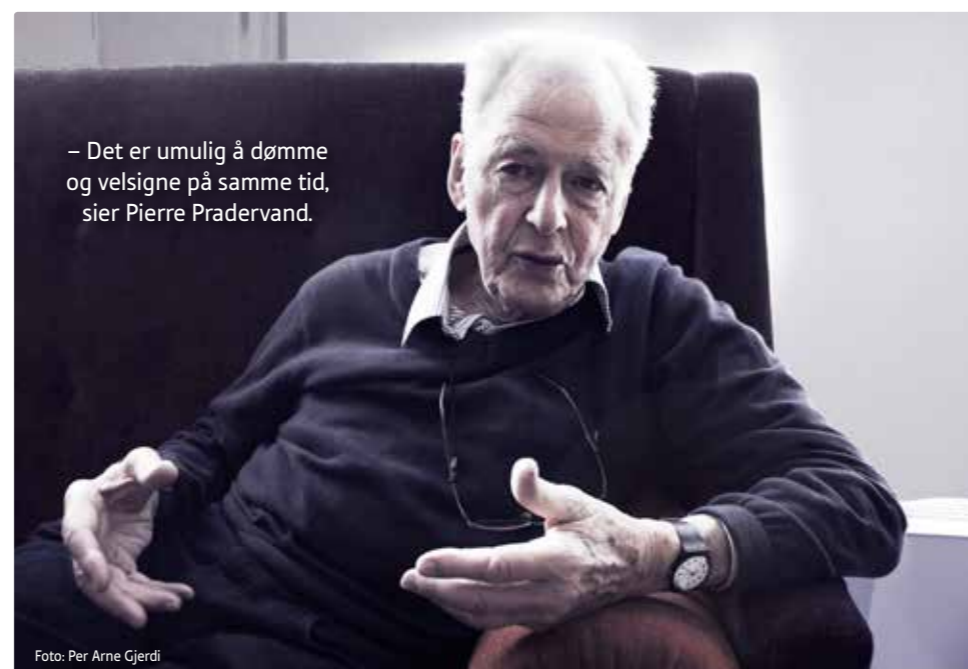
– Men så en dag, etter å ha lest Berg-

prekenen i to-tre måneder, traff Jesu ord meg: «Velsign dem som forbanner dere.» Selvfølgelig! Det ble så innlysende for meg at dette var løsningen. I samme minutt begynte jeg å velsigne dem.

Den nye innsikten var først bare i hodet og tankene hans.

– Men veldig fort beveget den seg ned i hjertet. Velsignelse er ett hundre prosent hjerteenergi. Det er hjertets praksis, ikke hodets, sier han.

– Plutselig begynte jeg å velsigne folk på gaten, på postkontoret og i supermarkedet. Jeg reiste mye med toget, og pleide å reise hele strekningen, i begge retninger, for å være sikker på at jeg velsignet hver eneste person på toget. Det ble en så stor glede å velsigne folk.

– Det er umulig å dømme og velsigne på samme tid, sier Pierre Pradervand.

Foto: Per Arne Gjerdi

Foto: Shutterstock

Det som skjer med dem som velsigner, er at de føler de kan gi slipp på bitterhet og sinne.

– Hvordan gjorde du det, rent konkret?

– I mine egne tanker, selvfølgelig. Alltid i taushet. Jeg velsignet dem i deres glede, i deres fred. Hvis jeg så noen som var deprimerede, velsignet jeg dem i deres glede. Hvis noen så sinte ut, velsignet jeg dem i deres sinnsro.

– Du sa at Jesu utsagn var så innlysende. Men er det ikke som regel vanskelig å tenke noe som helst godt for mennesker som har såret og krenket deg?

– Jeg tenkte ikke på dem. Jeg tenkte på min egen lindring. Jeg ga meg selv en gave. Tilgivelsens gave.

Kjærlighetsenergi

Pradervand skrev en tekst som på mange måter er kortversjonen av budskapet i boken han senere skrev, *The Gentle Art of Blessing*. Teksten spredte seg i ulike nettverk, og etter hvert fikk han respons fra alle kanter av verden. Folk fortalte: Det fungerer! De hadde erfart det i sine egne livssituasjoner.

Når sveitseren, som for øvrig er prestesønn, skal utdype hva denne velsignelsen handler om, understreker han at det er noe mer enn

avslutningsordene i en gudstjeneste.

– For meg er velsignelse en livssynsøytral, universell, ikke-religiøs, men sterkt åndelig praksis som handler om å sende det jeg kaller fokusert kjærlighetsenergi til en annen person. Det innebærer medfølelse. Jeg kan ikke se, være vitne til, eller bli konfrontert med noen form for lidelse uten umiddelbart å velsigne mennesket. Det er dessuten en fantastisk måte å være fokusert i øyeblikket på, sier han.

– Derfor elsker jeg å reise med offentlig transport, fordi det er så mange mennesker å velsigne.

– Hva skjer med dem som blir velsignet?

– Vel, det kommer an på. Det fins ingen regel. Men det som skjer med dem som velsigner, er at de føler de kan gi slipp på bitterhet og sinne. De får mer fred med seg selv. De kjenner dyp glede. Og det er umulig å dømme og velsigne på samme tid. Bare prøv, det er umulig!

Alle må finne sin måte

– Og du skriver i boken din at alle må finne sin måte å velsigne på?

– Ja, alle må finne sin måte. Det har sin egen

betydning for hver enkelt, sier Pradervand.

I Genève har han sammen med flere startet en velsignelsesgruppe som møtes annenhver uke. Den er preget av mye varme og fellesskapsånd, forteller han.

– Først velsigner vi enkeltmennesker som ber om hjelp. Så velsigner vi verdenssituasjonen.

Pradervand håper aktiviteten vil spre seg, og gir på nettsiden gentleartofblessing.org en beskrivelse av hvordan slike *blessing circles* kan legges opp.

– Hvis de som leser dette også får lyst til å velsigne, hvordan kommer de i gang?

– Bare start, der du er! Det fins ikke en eneste ting du ikke kan velsigne. Velsign fuglene rundt deg! Velsign naturen! Velsign spesielt dine kamper og utfordringer!

Pierre Pradervand fant nøkkelen i å ta Jesus på ordet.

– Bergprekenen er for meg en fantastisk tekst. Den er så enkel at et barn kan skjønne den, sier han.

– Jeg følger bare Jesus, som sa «Velsign dem som forbanner dere» og «Elsk dine fiender». For meg er det så enkelt. ☺